

В. М. Тесленко,
здобувач, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ

ОСОБИСТІСНО-РОЗВИВАЮЧІ МОЖЛИВОСТІ МЕДІАТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГА / УЧНЯ У ПОДОЛАННІ СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ / МЕДІАТРАВМИ

Анотація. Синдром професійного вигорання (СПВ) – це наявність так званих симптомів у вигляді наступних некомпетентностей педагога: афективної некомпетентності (прояв фрустрації як найвищого її рівня), конативної некомпетентності (прояв дезаптаційного синдрому) та когнітивної некомпетентності (прояв нерелексивності, некритичності, когнітивного дисонансу). В сучасних умовах медіаторність є ресурсно-зберігаючим чинником у подоланні СПВ педагога, оскільки представляє собою набуття ним нової компетентності – медіакомпетентності як якості медіаграмотної особистості у комплексі можливостей медіаторності для самоактуалізації вчителя у вищезазначених некомпетентностях.

Ключові слова: медіаконтент, медіаосвіта, медіаграмотність, медіакультура, психоекологічний вплив, самоактуалізація.

Учбовий процес представлений наступною циклічністю: спілкування – сприйняття – зворотний зв'язок – результат.

Спілкування як комунікативна функція доводить або спростовує сформованість соціально-психологічних навичок людини. Так, на особистісному та на груповому рівнях на фазах спілкування-сприйняття можна навести приклади існування певних переваг та недоліків оволодіння медіаконтентом: 1) впевненість / невпевненість в доведенні істинності медіаконтенту через наявність / відсутність певного бекграунду з певної проблематики; 2) здатність / нездатність класифікувати інформацію через її перенасиченість, узагальненість тощо; 3) оперативність / неоперативність як спосіб самоосвіти тощо.

Пошук спрощених форматів інформації не позбавляє педагога / учня від травматичних ризиків, що можуть стати наслідком її несприйняття як, власне, педагогом, так і учнями через спектр різних причин: відсутність акцентованої уваги, вміння виділяти інформаційні пріоритети, скептицизм як наслідок дисбалансу між очікуваним та запропонованим медіаконтентом з відповідним особистісним ставленням та оцінкою.

Медіаторність виражається в усвідомленому споживанні продукту (інформації) медіапростору задля задоволення особистісних / професійних потреб. Така медіаторність є багатогранною та надає поле широких

можливостей для відтворення фахових задумів вчителя-предметника. Н. І. Череповська розглядає актуальність медіаосвіти як засіб оптимальної медіасоціалізації [1] в результаті сформованості особистісної візуальної медіакультури як головної мети медіаосвіти.

Серед інших функцій аудіо-візуальної культури (медіакультури) саме на реабілітаційних наголошує М. Ф. Хілько у вигляді: 1) екологічна; 2) психотерапевтична; 3) соціально-реабілітаційна; 4) реабілітаційна; 5) етнореабілітаційна; 6) реабілітаційно-ігрова; 7) реабілітаційно-творча; 8) комунікативна; 9) реабілітаційно-педагогічна; 10) реабілітаційно-когнітивна; 11) реабілітаційно-розвиваюча у відповідності до її поліфункціональності [2]. Б. В. Потятиник вважає медіакритику одним з найважливіших інструментів саморегуляції особистості [3].

Отже, медіаторчість надає особистості можливість опанувати різні види мультимедійності у вигляді певних інновацій, що сприятимуть особистісному / професійному зростанню. «Людина, «зростаючи» в культурі і, безперечно, залишаючись людиною свого соціального часу-простору, виробляє спосіб подолання означених меж через освіту, що є виходом за власні межі, подоланням обмеженості. Творення людського образу в освіті полягає в тому, що, по-перше, образ не є незмінним, і кожне нове покоління по-своєму, але однаково істинно відтворює його через всотання культури попередніх генерацій; по-друге, він ніколи не може бути довершеним, бо освіта – це завжди рух, спрямований у майбутнє» [4].

Як приклад, в українських ЗОШ вже впроваджено багаточисельні тижні медіаграмотності, конкурси, інтернет-акції (флешмоби), інтегровані заняття, відео-перегляди, презентації, проекти, форуми, інноваційні інтернет-конференції, онлайн-зустрічі з цікавими людьми, використання певних авторських систем, пошукових систем Вікіпедія і Google тощо.

Також, прикладом медіаторчості є спільна робота фахівців у створенні модульно-розвивального підручника (МРП). «МРП – зафіксований на паперовому чи електронному носії цілісний фрагмент вітакультурного досвіду, котрий: а) адаптований на психосмисловому рівні до ментального досвіду, соціальних здібностей та індивідуальних можливостей студентів певного віку і їхнього досвіду; б) відповідає за обсягом, змістом і методами презентації вимогам державної та проблемно-модульної навчальних програм; в) відображає проходження наставником і наступником чотирьох періодів цілісного модульно-розвивального процесу (пізнавально-інформаційний, нормативно-регуляційний, ціннісно-рефлексивний, духовно-спонтанний), або всіх восьми його етапів (настановчо-мотиваційний, теоретично-змістовий, оцінювально-смысловий, адаптивно-перетворювальний, системно-узагальнювальний, контроль-но-рефлексивний, духовно-естетичний, спонтанно-креативний); г) забезпечує не лише циклічне оволодіння кожним вихованцем значеннями, знаннями, уміннями, нормами, навичками, цінностями, смислами і психодуховними формами (віра, істина, любов, свобода, відповідальність тощо), а й прискорений

психокультурний розвиток за оптимальними індивідуальними траєкторіями зростання студента як суб'єкта, особистості, індивідуальності та універсуму. МРП завдяки психоекологічному впливу на особу ліквідує насилля над психікою та оптимізує усі види діяльності учня, позбавляючи передумов для виникнення стійких негативних емоцій (відчуття примусу в навчанні, страх, відраза, стресові ситуації тощо). Презентований підручник активізує емоційну сферу школярів і сприяє впровадженню психомистецьких засобів розвивальної педагогічної взаємодії, а тому є бінарним за своїм призначенням. З одного боку, він позбавляє учнів психологічної інерції, негативних внутрішніх установок і самонавіювання (скажімо, – це надто складно, мені з цим не впоратись) і перетворює його на активного співтворця освітнього процесу, постійно стимулюючи позитивні емоції, бажання пошуку, внутрішню мотивацію, з другого – зменшує кількість випускників шкіл з психофізичними патологіями внаслідок підтримання гармонійного балансу у психосоматичній системі – настрої – здоров'я» [5].

Висновки. В рамках осучаснення навчального процесу саме еко-підхід стає на заваді психотравмуючого медіаефекту. Це виражається в створенні вчителем особистісного портфоліо як «результату результату» його професійної діяльності, а саме: проходження ним шляху спроб та помилок та віднаходження саме тих інформаційних прикладів та джерел (медіаконтенту), які «спрацьовують», а відтак, доводять «істину в першій інстанції», а також спростовують його некомпетентності.

«Істина в першій інстанції» розглядається як спроба самотворення в узгодженості форми та змісту, тобто, інтерактиву та інтраверсії з подальшим їх трактуванням. Трактування виступає суб'єктивним фактором, а відтак, певним творчим компонентом особистісної діяльності.

Відсутність здатності до саморефлексії як засобу самоосвіти призводить до маніпулятивності у нав'язуванні педагогом власної думки (позиції) без належної аргументації як базису референтивності. Адже, саме нав'язування педагогом власної думки (позиції) лишає людину (вчителя / учня як акторів дії навчального процесу та представників «системи в системі») свободи вибору, а відтак, звужує спектр її можливостей та здатності до їх активного використання.

Результатом активної діяльності стане вироблення автономної позиції (індивідуалізації) таких акторів як доказу їх здатності до саморефлексії, самоорганізації, самореалізації тощо.

Надмірна інтерференція інформації спотворює особистісне бачення та перенапружує емоційно. В таких випадках необхідна дозована подача інформації, що потребуватиме від педагога пошуку відповідних ситуативних рішень її застосування як експертного фільтру для перевірки її практичності, валідності, достовірності тощо на відповідних прикладах та сприятиме баченню певних перспектив для самоактуалізації. Саме такі можливості й надають мас-медіа.

Список використаних джерел:

1. Череповська Н. І. Психологічні та педагогічні принципи шкільної медіаосвіти / Н. І. Череповська // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2013. – Вип. 33. – С. 97-106. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2013_33_12
2. Хилько Н. Ф. Роль аудиовизуальної культури в творческом самоосуществлении личности : Монография / Н. Ф. Хилько. – Омск : Изд-во Сибир. ф-ла Рос. ин-та культурологии, 2001. – 446 с.
3. Потятиник Б. В. Медіа : ключі до розуміння / Б. В. Потятиник // Серія : Медіакритика. – Львів : ПАІС, 2004. – 312 с.
4. Овдієнко Л. Н. Освіта як феномен культури інформаційного простору : проблеми і тенденції / Л. Н. Овдієнко // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2013. – Вип. 33. – С. 62-70. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2013_33_8
5. Гірняк Г. С., Домбровський І. В. Психоекологічний потенціал модульно-розвивального підручника // Сучасні проблеми екологічної психології: життєве середовище особистості у психологічному вимірі: Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (18 - 19 травня 2018 року, Київ) / За ред. Ю. М. Швалба. – К. : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. – С. 38-42.